

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשבת קודש פרשת פנחס תש"פ לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ק"ע

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיכתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

קום עשה לנו אלהים, כיון ששמע אהרן כן מיד נתיירא, הדא הוא דכתיב (שם לב-ה) וירא אהרן ויבן מזבח לפניו, נתיירא מהזבוח לפניו, אמר אהרן מה אעשה, הרי הרגו את חור שהיה נביא, עכשיו אם הורגים אותי שאני כהן, מתקיים עליהם המקרא שכתוב אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא, ומיד הם גולין ע"כ (והובא ברש"י שם). הרי לנו כי אהרן עדיפא ליה לעשות העגל, ממה שיבואו ישראל לידי מצב להרוג כהן ונביא. וממנו למד פנחס להודרו לקנא קנאת ה', שלא יעשוהו משה ואלעזר, להכניס עצמם למצב שיהרג במקדש ה' כהן ונביא.

וזהו שאמר יירא פנחס, שראה והתבונן 'בן אלעזר', שיתכן שאביו יודרו לעשות מעשה זו, שהרי הוא הגדול בישראל אחר משה. ועל משה רבינו עצמו לא חשש, כי הלא מיאן בדבר ואמר לו שאיהו ליהוי פרוונקא, אבל יתכן שאלעזר יודרו לעשותו, ויכניס עצמו לסכנה, ויתכן שיתקיים אם יהרג כהן ונביא. והתבונן גם באבי אביו 'בן אהרן', שעבור חשש זה עשה את העגל, שהיה בעיניו עשיית העגל איסורא זוטא נגד הריגת כהן ונביא, ולכן הודרו ייקם מתוך העדה ויקח רמח בידו. ולכן אמר ה' 'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, שבמה שנודרו פנחס להתבונן באלעזר ואהרן, למנוע גם כעת שלא יהרג כהן ונביא, בזה השיב את חמתי ולא כליתי את בני ישראל, שהיה יכול ליארע אם לא קידם פנחס לעשותו. ועבור זה 'והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם'.

*

ונראה בהטעם שזכה לכהונה דייקא, כי מצינו בעת שנבחר אהרן הכהן לשמש בבית ה' בכהונה, ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו, ואמר הכתוב (ויקרא ט-ט) ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך וגו', וברש"י שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש, לכן נבחרת (תוי"ט) ע"כ. ובעל הטורים שהיה מתבייש שנראה לו המזבח כקרני השור בשביל חטא העגל ע"ש. ויש להבין כוונת משה שאמר לו 'לכך נבחרת', הא בדין היה ירא ובוש.

ונראה דהנה בתורת משה (פ' כי תשא קצד): העיר איך יתכן שאחר מעשה העגל נעשה אהרן כהן גדול, ומזהיבן זכה לכך. וכתב דבספרי מוסר הביאו בשם חסיד אחד, שאמר אם היה נגזר מן השמים שעל מצוה נקבל עונש ועל עבירה נקבל שכר, הייתי עושה מצוה ולא עבירה מאהבת ה', אחרי שידעתי שרצון קוני היה לעשות מצוה, הגם שמעניש אותי על כך אף על פי כן לעשות רצונך אלקי חפצתי. ומפרש שם שזהו מסירת הנפש האמיתית, כי אם מוסרים עצמינו למיתה עבור כבוד ה', אזי לא מסרנו נפשנו רק את גופנו ולא השלכנו נפשנו מנגד, אבל

יירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ויקם מתוך העדה, ויקח רמח בידו וגו' וידקור את שניהם (כה-ו). ויש להבין למה הזכיר כאן יחסו שהוא בן אלעזר בן אהרן. וחז"ל (סנהדרין פב.) דקדקו מה ראה, אמר רב ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו אחי אבי אבא לא כך למדתני בירידתך מהר סיני הבעל ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא (ולפי זה עשה פנחס את מעשיו ברשותו של משה). ושמואל אמר ראה שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' (משלי כא-ל), כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב [לפיכך הורה פנחס הלכה בפני רבו, ולא המתין ליטול רשות ממשה, שלא יראו הרואים וילמדו להתיר את העובדת כוכבים] ע"כ. ואכתי תקשי לרב, מה קא משמע לן שראה מעשה, הלא כולם ראו, שהרי הקריבה לעיני כל עדת בני ישראל.

ונראה דהנה לכאורה יפלא על משה קדוש ה', איך לא נודרו בעצמו לקנא קנאת ה' ולפגוע בזמרי. וראיתו בתפארת יהונתן (בפרשתנו), כי בהיות שמעשה זו היה כרוך בפיקוח נפש, מצד שבטו של שמעון שלא יהרגוהו, וכמו שאמרו (שם פב.) ששה נסים נעשו לו לפנחס וכו', שבא מלאך והשחית בעם (והוטרדו בני שבטו במגפה ולא הרגו לפנחס). והנה משה היה נביא ה', וגם שימש בכהונה גדולה (נבחים קב.). ולכך לא רצה משה להכניס עצמו לסכנה זה, לטובת ישראל, פן יהרג ולא יהיה להם ח"ו תקומה. וכמו שמצינו בחורבן בית המקדש, שישראל קוננו, ראה ה' והביטה למי עוללת כהן, אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפוחים (איכה ב-ב), ומשיבה רוח הקודש ואומרת, אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא (יומא לה.). אבל פנחס שלא היה עדיין כהן, שפיר הכניס עצמו לידי סכנה, והערה נפשו למות, ולכן אמר לו משה קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא ע"כ.

ולדברי שמואל הקדים פנחס עצמו לקנא קנאת ה', ולא שאל למשה. ויש לומר כי פנחס מעצמו חשש, שבודאי משה יורו עצמו לקנא קנאת ה', כי הוא הגדול בישראל. או על כל פנים הכהן גדול שהוא במדריגה הסמוכה למשה, וזהו אביו אלעזר. והנה כמו שמשה היה כהן ונביא, כן גם אלעזר היה כהן ונביא (עיין במגדים חדשים בפרשתנו דף תרנב). והיה פנחס חושש שיתכן שהם יכניסו עצמם לדבר זה, ויש חשש שאנשי שבטו יהרגוהו, ויהרג כהן ונביא, ועוד יתרבה יותר החרון אף, על כן הקדים עצמו ליכנס עם רומח, ומסר נפשו, כדי שלא יבואו להריגת כהן ונביא.

ודבר זה למד פנחס מאהרן, דאיתא במדרש (ויק"ר יג.) בשעה שעשו ישראל אותו מעשה, בתחלה הלכו אצל חור, אמרו לו (שמות לב-א) קום עשה לנו אלהים, כיון שלא שמע להן עמדו עליו והרגוהו וכו', ואחר כך הלכו אצל אהרן אמרו לו

אם עושים דבר שעל ידי זה גורמים כריתת הנפש, שיודע שנפשו ירד לשאול לאבדון, ואף על פי כן לא נמנע מלעשות זאת כי יתקדש שם השי"ת בזה, זו היא מסירת הנפש האמיתית. והנה אהרן הצדיק הבין מזבח שלפניו, היינו שראה את חור שנהרג על שמטר נפשו שלא לעשות העגל, ואם ישלחו יד גם בו אזי אין תקומה ח"ו לשונאי ישראל, אמר אהרן בלבו, מוטב שיתקיימו ישראל ויאבד הוא, ויהיה מדת הדין מתוחה נגדו והמה ימלטו. אולם הבוחן לבבות ידע, שכוונת אהרן היה לתכלית אהבת הבורא ב"ה, שלא יאבד אומה שלימה, וגדולה עבירה לשמה (נזיר כג), על כן נבחר הוא וזרעו אחריו להיות כהן גדול ע"כ.

וכמו כן פנחס שהציל את הכלל ישראל מכלייה, הן במה שקינא קנאת ה' על חטא זמרי, והן במה שמנע הריגת כהן ונביא, ועשה עובדא דאהרן, על כן גם שכרו תהא כמו אהרן, והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם.

*

והנה אמרו ראה שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', ופירוש הכתוב בפשטות, שלא יועיל שום חכמה ועצה לבטל גזירת ה'. ולפי דברי חז"ל פירושו, שאין כל חכם ונבון חשוב לנגד ה', כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. ויש לומר בזה עוד, דאיתא בגמרא (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות ע"כ. והכוונה היא, כי החכם הרואה את הנולד מונע עצמו עבור זה מן החטא, כמאמרם (אבות ב-א) והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה, ופירש ברבינו יונה, פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמור שכר גדול יש בעשות העבירה הזאת, וארויח בה כמה וכמה, והנאה גדולה יהיה לך, ואיך לא אעשה אותה, השמר לך וחסוב את אשר תפסיד עליה באחרית הימים, והוא כפלי כפליים מאותו שתרויח עתה, והצער העתיד ארוך וגדול מהנאת השעה, ובתוך זה אל לבך, תנח ידיך מלעשות, שאין אדם רוצה בריח שיש הפסד כנגדו מרובה ממנו ע"כ.

ועל זה כווננו שאין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, שתאות לבו מבלבל את דעתו, ומאבד את שכלו שלא יחשוב על העתיד, ומסיה את דעתו ממנו, שלא יראה את הנולד, והולך כבהמה אחר טבעו עבור הנאה קלה לפי שעה. וזהו שאמרו אין חכמה ואין תבונה לנגד ה', כאשר בא האדם לידי נסיון של חטא, לעשות דבר שהוא לנגד ציווי ה', אז אין חכמה ואין תבונה, לא מסתכל על הנולד, אלא מתלבש ברוח שטות ללכת אחר תאות לבו.

וכדבר הזה היה גם בזמרי נשיא שבט שמעון, האיש הנכבד מכל שבטו, ליקח את המדינית ולקרב אותה נגד משה וכל ישראל לחטוא בגלוי בפרהסיא, בלי שום בושה. אם היה מתבונן לרגע, איך יביטו עליו בני שבטו למחר, איך יפחות כבודו בעיניהם, ובעיני כל ישראל לדורות עולם, ומכל שכן כלפי מעלה, שלא יהיה לו ער ועונה (מלאכי ב-ב), ער בחכמים ועונה בתלמידים (סנהדרין שם), בודאי היה מתגבר ומונע עצמו מהחטא. אבל נכנס בו רוח שטות, לא לחשוב ולא להתבונן בהתוצאות. וזהו יירא פנחס, ראה כי אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', שכאשר בא זמרי לידי עבירה, אין בו חכמה ותבונה, ועושה מה שלא מתאים לשום בר דעת. מזה עצמו נתעורר לקנא קנאת ה', שכבוד ה' תהא חביב בעיניו, שלא לעשות שום חשבונות, שיתכן שיבוזוהו הראיתם בן פוטי זה וכו', ויתכן גם שיהרגו אותו בני שבטו, ויקם 'מתוך העדה', ממה שראה בזמרי שאינו מתבייש לעשות כן בגלוי נגד כל העדה, ויקח רמח בידו, והלך לקנא קנאת ה'.

ויסופר על הגרי"ז מבריסק וצ"ל, שאחר פטירת הרה"ק בעל אמרי אמת וצ"ל הלך לנחם האבלים, וסיפר כי להגאון

בעל הנצי"ב היה עושר שהחזיק ישיבתו בסכומים גדולים. וכאשר השיא את בנו קרא להנצי"ב להשתתף בחתונתו. ונסע דרך של כמה ימים לכבודו. ואירע שבכניסה להחתונה באו החתן והכלה ביחד בעגלה אחת, ורעשו כולם על הפירצה. והנצי"ב בשמעו זאת הלך אל המחותן העשיר, ובירך אותו ברכת מזל טוב, באמרו שעוב את החופה עבור הפירצה שנעשה. והפצירו בו שישאר קצת לכבודו של העשיר המחזיק ישיבתו. ולא רצה, ואמר כי 'לעיני כל ישראל' היא סיום התורה. והיינו שחטא שנעשה בפרסום לעיני כל, ואין מוחין עליה, זהו הגמר של תורה. ואמר הגרי"ז דסוף התורה נעוץ בתחלתו, דמדה טובה מרובה, אם מקדשין שמו לתברך 'לעיני כל ישראל', זהו התחלת וראשיתו של תורה. ואמר להאבלים שאביכם קידש שם שמים לעיני כל ישראל, בהרצת התורה והיראה לחסידיו ע"כ.

ועל דרך זה היה אצל פנחס, שראה מעשה, איך שהקריב זמרי את המדינית לעיני כל עדת ישראל, לפרוץ פרצה בקדושת ישראל באל נכר, שזהו סיום התורה. וולכן נאמרה ענין זה בסיום הפרשה. ועל כן קינא פנחס קנאת ה', לקדש שם שמים בריש גלי לעיני כל ישראל, זה לעומת זה. וולכן שכרו של פנחס נאמרה בהתחלת הפרשה.

*

וייש לומר עוד, דאיתא בגמרא (עבודה זרה ה.) דרבי עקיבא ראה אשת טורנוטרופוס הרשע, רק שחק ובכה. רק שהיתה באה מטיפה סרוחה, שחק דעתיד דמגיירא ונסיב לה, בכה דהאי שופרא בלי עפרא. ופריך ולאסתכולי מי שרי וכו'. ומשני קרן זוית הואי [נשפונה לימין או לשמאל ליכנס ממבוי למבוי, ופוגעין זה את זה בקרן זוית, דאינו רואה אותה מרחוק באה כנגדו שיעצם עיניו] ע"כ. וכתוב בחתם סופר (ריש פרשת כי תצא פח.) ונראה דהא גופיה שנודמנה לו בקרן זוית ונסתכל בה, סיבה היה מאת ה' לרמו מה שראה ברוח הקודש שעתידיה להתגייר ותינשא לו, דאי לא הכי לא יאונה לצדיק כל און (משלי יב-כא), ורגלי חסידיו ישמור (שמואל א ב-ט) ע"כ.

והיינו כי המקדש עצמו בשמירת העינים, שלא להסתכל על דבר איסור, יש לו שמירה מן השמים שלא יודמן לפניו ראייה אסורה. והוא על דרך שאמרו (יומא לט.) והתקדשתם והייתם קדושים (ויקרא יא-מ), אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה [והתקדשתם מעט, והייתם קדושים הרבה, הבא ליטרה מסייעין אותן], מלמטה מקדשין אותו מלמעלה ע"ש. והרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמאנא וצ"ל כותב בספרו מגלת סתרים, שזה עשרים וחמש שנים, לא הסתכלתי ולא ראיתי ראייה בעלמא צורה של אשת איש, ויש לי על זה שמירה מן השמים שלא יודמן אף במקרה ע"ש.

והנה פנחס קדוש ה', פנחס קנאה, בודאי שקידש עצמו כל ימיו, וכיון שרגלי חסידיו ישמור, היה עומד ומתמה איך נודמן לפניו לראות מעשה זמרי. אלא על כרחך שעליו מוטל לעשות פעלים לקדש שם שמים, ולכן הראוהו זאת לפניו. וזהו שאמר הכתוב וירא פנחס ראה מעשה, והתבונן למה נסתבב כן מן השמים, ונזכר הלכה, שהבועל ארמית קנאין פוגעין בו, ולכן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו.

והמוסר השכל בזה לשנות הנעורים, שהימים הללו ימי הבחורות, הם השנים החשובים ביותר מכל חיי האדם. אשר מי שמנצל אותם כראוי בתורה ועבודה, מתעלה ומתגדל, חוכה להיות אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. ולעומת זה המבזבז ימים הללו בהבל וריק, אין זה אלא משום שרוח שטות נכנס בו, ואובד חכמתו ותבונתו מלהיות רואה את הנולד, העתיד המזהיר שיוכל לזכות בו, שלא להחליף עולם עומד עבור עולם עובר. ולא מתבקש מן האדם אלא התחלתו, והמקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מנה"ר ר' יוסף דוד ברייער הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בתו למזל מצב	מנה"ר ר' יוסף דוד אויש הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בתו למזל מצב	מנה"ר ר' יואל שטיינפעלד הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בתו למזל מצב
--	--	---